

doi: [10.29285/actapinteriana](https://doi.org/10.29285/actapinteriana)

Az egyházi szolgálat és a szent rendek szinodális formája¹

Richard Gaillardetz

Boston College, Boston, Massachusetts

richard.gaillardetz@bc.edu

Gaillardetz, R. (2022): Az egyházi szolgálat és a szent rendek szinodális formája. The Synodal Shape of Church Ministry and Order. Acta Pintérianiana, 8: in press.

Abstract: Synodality has become the central theological leitmotif of the Francis Pontificate. It represents a genuine reception and development of the teaching of the Second Vatican Council. Synodality challenges a toxic hierarchy and invites fresh perspectives on public „ordered” ministry in the church, ordained and non-ordained. Finally, the principle of synodality also challenges the current shape of Roman Catholic episcopal governance.

A püspöki szinódusok bevezetésének ötvenedik évfordulója alkalmából Ferenc pápa beszédet tartott, pápaságának talán legnagyobb horderejű beszédét, amelyben pápai szolgálatának központi témáját, a szinodalitást fejtette ki. A *synodos* szó etimológiájából indult ki, ami „közös útonjárást” jelent, és elismerte, hogy a szinodalitás nem olyan alapelv, amit „könnyű lenne életre váltani”, mégis „ez kínálja nekünk a legalkalmasabb keretet magának a hierarchikus szolgálatnak a megértésére” (FERENC pápa 2015). Ebben a cikkben az ő nyomán haladunk, és a szinodalitás horizontjában szemléljük nemcsak a „hierarchikus szolgálatot”, hanem minden nyilvános vagy „rendezett”² szolgálatot az egyházban, a keresztény hívek egész közösségének összefüggésében. Először azt nézzük meg, hogy a szinodalitás elve hogyan szövődött egybe a zsinati tanítás mélyén.

Három olyan zsinati tanítás van, amely döntően meghatározta a szinodalitás elvének zsinat utáni fejlődését: 1) a zarándok-egyház, 2) az egész egyház mint Isten Igéjének hallgatója, 3) a keresztségi karizma és az egyházi hivatal közti „együttesen lényegi” viszony.

Először is, Ferenc pápa kifejezetten összekapcsolta a szinodalitás elvét azzal, hogy a zsinat teológiai síkon kiemelte az egyház zarándok jellegét (vö. GAILLARDEZ 2015, pp. 67-69; 79-89). Ezt a témát a zsinaton elsőként jóváhagyott dokumentum, a liturgikus konstitúció vezette be:

A liturgia

„hozzásegít ahhoz, hogy a hívek életükkel kifejezzék és másoknak megmutassák Krisztus misztériumát és az igaz Egyház sajátos természetét; tudniillik, hogy egyszerre emberi és isteni, látható, ugyanakkor láthatatlan javakban gazdag, buzgón tevékenykedik és elmerül a szemlélődésben, jelen van a világban, de az ég felé zarándokol (peregrinam)” (SC 2).

¹ A cikk eredeti megjelenése: GAILLARDEZ 2021, pp. 98-108. Ezúton köszönjük meg a *Concilium* folyóiratnak hogy átengedték számunkra a fordítás közlési jogát.

² A „rendezett szolgálat” („ordered” ministry) kifejezés itt jelöl minden nyilvános szolgálatot az egyházban, akár szenteléssel jár, akár nem.

Ez a kép hangsúlyozza az egyház történelmi beágyazottságát. Az egyház történelmiségének állítása viszont megnyitja a hiteles reform lehetőségét. Amíg az egyház zarándokúton jár, mindig lesz szükség a reformra és a megújulásra (vö. UR 6).

A második, hogy a szinodalitás olyan egyházat idéz fel, amely figyel Isten Igéjére:

„A szinodális egyház olyan egyház, amely meghallgat, amely felismerte, hogy a meghallgatás fontosabb, mint a pusztá hallás.” (FERENC pápa 2015)

A szinodalitás alapjait a II. Vatikáni Zsinatnak abban a tanításában találjuk meg, hogy az egyház nem egy önmagába zárkózó intézmény, amely magánvagyongként őrzi az isteni igazságot. Inkább olyan közösség, amely túllép önmagán, nyitottan és befogadóan Isten feltárulása előtt. Az egész keresztény nép együttesen figyel oda Isten Igéjére. A hagyomány fejlesztésében való részvétel nem korlátozódik a tanítóhivatalra, ugyanis részt vesznek benne a teológusok és minden megkeresztelt ember is (vö. DV 8). A keresztény hívek egész közössége részesül a hit természetfölötti érzékében (*sensus fidei*), amely tevékeny szerepet nyújt nekik egy „meghallgató” egyház életében (vö. LG 12). A zsinat szerint a magiszterium tanítása nem is annyira *determinatio fidei*, az egyház hitének független meghatározása, mint inkább *testificatio fidei*, a tekintélyi tanúságtétel arról, amit a püspökök a meghallgatás útján befogadtak.

A szinodalitás végül azon a zsinati tanításon is alapul, hogy a Szentlélek az egyházat mind karizmatikus, mind „hierarchikus” ajándékokkal ellátja (vö. LG 4), amelyek kölcsönösen támogatják egymást, és egymással nem versenyeznek (vö. GAILLARDETZ 2015, pp. 91-113). Ahogy a Nemzetközi Teológiai Bizottság írta a szinodalitásról szóló dokumentumában, „*egyértelműen érvényesíteni kell az egyházban a hierarchikus és karizmatikus ajándékok közti »együttes lényegiség« elvét*” (INTERNATIONAL THEOLOGICAL COMMISSION 2018, 74).

Mint látjuk, a pápa a szinodalitás tárgyalásával fontos elemeket fejt ki a II. Vatikáni Zsinat tanításából, és az egyházi szolgálat működésének megértését is gazdagítja.

I. A szinodalitás, a szolgálatok – és a hierarchia kritikája

A Nemzetközi Teológiai Bizottság ezt a meghatározást kínálja nekünk a szinodalitásról:

„az egyházra, Isten Népeire jellemző sajátos modus vivendi et operandi, amely az egyház mint kommunió valóságát kinyilvánítja és valósággá teszi, annak folyamatában, hogy az egyház tagjai közösen járják útjukat, egybegyűlnek és tevékenyen részt vesznek evangelizációs küldetésében.”

(INTERNATIONAL THEOLOGICAL COMMISSION 2018, 6)

Ez a „*modus vivendi et operandi*” mennyiben teszi mássá az egyházi szolgálat működését?

Ferenc pápa rendszeresen beszél a „hierarchiáról” és a „hierarchikus szolgálatokról”, de ebben a szóhasználatban kétértelműség rejlik. Amennyiben a „hierarchia” egyszerűen arra utal, ahogy az egyház egy szentségileg „rendezett” kommunió, amelyet felszentelt és nem felszentelt szolgálatok, valamint karizmák egyaránt építenek, addig a szóhasználat nem szükségképpen problematikus. A „hierarchia” szóhasználatának azonban némileg megterhelt a története, amelyet nem könnyű kikapcsolni a szó jelentéséből. Yves Congar arra panaszkodott, hogy a második évezred során egyfajta „hierarchológia” alakult ki: „*az egyház szorosan piramidális felfogása, ahol a piramis egész tömegét annak csúcsa határozza meg*” (CONGAR 1872, p. 60)³. Ghislain Lafont ezt a hierarchológiai tendenciát úgy írta le, mint „*az egyház gregorián formáját*” (lásd LAFONT 2000, p. 37-64).

³ Lásd még Congar más műveiben is: CONGAR 1965, p. 45; 1964, p. 70.

Amikor Congar, Lafont és mások (így a hierarchia feminista kritikája is)⁴ kifogásolják a „hierarchia” szó használatát, akkor valójában egy isteni legitimitációval ellátott, intézményes rendszer ellen emelnek kifogást, amely egyenlőtlen hatalmi struktúrákból áll, ahol egy kis létszámú csoport uralkodik mások fölött. Ez az intézmény piramisszerűen épül fel, ahol a hatalomból és az isteni igazságból való részesedés egy kizárólag felülről jövő irányban érvényesül, míg elszámolási kötelezettség mindig csak alulról felfelé szól. Akik a hatalmat gyakorolják, azokat szakrális személyekként kezelik, elkülönítik titulusok és megkülönböztető ruházat által, és ők szakrális személyekként kritikátlan engedelmességet várnak el a laikus hívektől. James Keenan nyomán beszélhetünk a „hierarchializmusról” mint olyan egyházi kultúráról, amelyben a tagok viselkedésére jellemző a felfelé való hízélgés és az előléptetések keresése (vö. KEENAN 2018, pp. 129-142). A hierarchiának ez a felfogása elősegítette egy káros klerikális kultúra kialakulását és fennmaradását (vö. FERENC pápa 2018).

A szinodalitás elve hozzásegítheti az egyházat, hogy túllépjen a visszaéléseken, amelyek a hierarchia, a hierarchializmus és a mindent átható klerikális kultúra velejárái lehetnek. Egy valódi szinodális egyházban, amely igyekszik megtanulni, mit jelent „együtt járni az úton”, a keresztség hozza létre a hívők közti legalapvetőbb egyházi viszonyt. Mindannyiunknak az a hivatása, hogy misszionárius tanítványok legyünk. Amikor valaki belép az egyházba, akkor elfoglalja a maga helyét, „ordo”-ját a közösségben, a megkereszteltek között. Ahogy John Zizioulas ortodox teológus fogalmazott, alapvető értelemben „nem is létezik olyan ember az egyházban, aki ne lenne »ordinatus«, felszentelt” (ZIZIOULAS 1985, pp. 215-216). A megkeresztelt ember a szentség által egy „rendben” részesül Krisztus Testén belül, a Lélek erejében.

Ha a keresztség jelenti azt, hogy a *Christifideles*, a keresztény hívek összessége alapvető egyházi szinten egy „rendben” részesül, akkor meg tudunk különböztetni egy további, *szolgálati* szinten adott rendet, amely mindig Isten Népeinek szolgálatára irányul. Akik a felszentelt szolgálatra kapnak meghívást, azok továbbra is a *Christifideles* tagjai maradnak, nem veszítik el alapvető identitásukat, amely a keresztséggel kapott egyetemes papságon alapul. Ahogy Ferenc pápa hangsúlyozta, „az egyházban senki nem »emeltetik fel« mások fölé. Ellenkezőleg, az egyházban arra van szükség, hogy mindenki »lejjebb ereszkedjék«, hogy szolgálni tudjon testvéreinek útja során” (FERENC pápa 2015).

Ferenc pápa a feje tetejére állítja a hierarchia bevett jelentését mint a ranglétrán való felfelé haladást a nagyobb hatalom és a több privilégium felé, a középkori *cursus honorum* szerint, és megfordítja a piramis irányát. Arra hív minket, hogy másképpen gondolkodjunk az egyházzól: mint „felfordított piramisról”, amelyben „a csúcs alacsonyabban van, mint az alap. Ebből következik, hogy a tekintélyviselőket »szolgálattevőknek« nevezik, mert a »minister« szó eredeti jelentésében mindenkinél kisebbek” (FERENC pápa 2015).

A hierarchia, a hierarchializmus és az ezzel járó klerikális kultúra torzulásai és a nyomukban előforduló visszaélések ellen leginkább az az orvosság, ha a szent rendekről megfelelően gondolkodunk, és ebben érvényesítjük a szinodalitás elvét. Ez a gondolkodás kijavítja majd a felszentelés reduktív és egyoldalú teológiáját, amely azt hatalomátadásnak és egy túlzottan interiorizált szentségi „karakter” feladásának tartja (vö. LEGRAND 1972, pp. 54-62). A teológiai felfogás akkor megfelelő, ha elismeri a felszentelt személy lényegi helyét az egyház életében. A felszentelés valóban létrehoz megkülönböztető szentségi átalakulást a szentelendőben, amikor Krisztusra és egyházára vonatkoztatja őt, de nem individualista, túlzottan interiorizált módon. A felszentelés alapvető változást hoz létre az egyházi viszonyban. Nem is annyira a hatalom átadása, mint inkább egyfajta „egyházi újra-pozicionálás”, amely a szentelendőt új egyházi viszonyba helyezi Krisztus és az ő Teste

⁴ A feminista hierarchia-kritika két klasszikusa: RUETHER 1985; SCHÜSSLER FIORENZA 1993; uő 2007.

vonatkozásában (vö. GAILLARDETZ 2003, pp. 36-41). Az elszámoltatás megfelelő egyházi rendje, a szolgálattevők képzése és a szentségi felhatalmazás mind csak követi ezt az egyházi újra-pozicionálást. A felszentelésben a szentelendőt nem különleges erők átadása alakítja át, hanem az, hogy új viszonyba kerül Krisztussal és egyházával. Ebből következik, hogy a szentségi felhatalmazás nem *megelőzi*, hanem inkább *követi* az új egyházi viszonyra való felszentelést.

Megfigyelhetjük egy ezzel analóg egyházi újra-pozicionálás működését, amikor egy megkeresztelt embert új egyházi laikus szolgálatra hívnak (pl. lektor, hitoktató, lelkipásztori munkatárs). Akár a felszentelt szolgálatra, akár a világi hívek által gyakorolható más szolgálatokra, úgy kellene gondolni, mint kifejezett, nyilvános szolgálati viszonyra, amelyre inkább jellemző Isten Népeinek szolgálata, mint valamiféle önmagában álló hivatal, amelyet jogkörök, címek és privilégiumok ékesítenek.

II. A reform igénye

Be kell vallanunk, hogy nagy a szakadék az egyházi szolgálatnak az ilyen szinodális felfogása és a konkrét egyházi valóság között. Ahogy korábban láttuk, a szinodalitás azt igényli, hogy a felszentelt szolgálatok ne korlátozódjanak a hatalom átadására és gyakorlására, hanem az egyház egészének életéből fejlődjenek ki, mert azért léteznek, hogy az egyház jól végezhesse küldetését. A szinodalitás melletti elkötelezettség széleskörű reformokat igényel az egyházi szolgálatok működésének minden vonatkozásában.

1. Laikus egyházi szolgálat

A rendi alapon működő szolgálatok nem korlátozódnak a felszentelésre. A világegyház különböző helyein lenyűgöző változatosságát találjuk annak, amit az USA egyházában gyakran úgy emlegetnek, mint „*laikus egyházi szolgálatokat*” (USCCB 2005). Ez a fejlődés, amely már sok helyi egyházban virágzik, megkérdőjelezi a klerikális előfeltevést, hogy csak egy elit, klerikális kaszt gyakorolhat formális egyházi szolgálatot. Ezek a laikus szolgálatok a legkülönbözőbb formákat öltötték az évszázadok során, és szerte a világegyházban. A *Querida Amazonia* dokumentumban Ferenc pápa az inkulturált laikus szolgálatok további kreatív fejlesztésére biztatott, a helyi egyházak szükségleteinek és erőforrásainak megfelelően (QA 93-94). A laikus szolgálat nem csupán a klerikusok pótléka. A laikus szolgálat megkívánja a képzést, a liturgikus epiklézist vagy küldést minden nyilvános szolgálatra, valamint az igazságos bérezést, ha mint állást látja el azt az illető.

2. Diakonátus

Nem kapott elég figyelmet a zsinatnak az a döntése, hogy visszaállította az egyházban a diakonátust mint állandó, stabil szolgálatot, amely nyitva áll a *virii probati*, a „kipróbált házaspárok” előtt. A liturgiában, az Ige szolgálatában és a karitás munkájában (vö. LG 29) kibontakozó diakonátus gyakorlata azonban nagyon eltérő mértékben érvényesül. Az állandó diakónusok túlnyomó többségét Észak-Amerikában találjuk, bár a világ különböző helyein látható még ennek a szolgálatnak az alkalmazása különböző inkulturált formákban, mint pl. San Cristóbal de las Casas egyházmegyéje a mexikói Chapas államban (vö. GAILLARDETZ 2006, pp. 33-45). Még sokat kell dolgozni azon, hogy a diakonátusban mint állandó szolgálatban rejlő lehetőségeket kibontakoztassuk. Visszaállítása jó példa arra a szinodális impulzusra, hogy az egyházi karrier (*cursus honorum*) szigorú hierarchikus létráját, amely a középkorban alakult ki, más szemlélet váltsa fel. A diakonátus immár nem csupán egy rövid szakasz a „magasabb” hivatal felé. Az Amazonas-vidék helyzetét tárgyaló szinóduson többször is elhangzott, hogy innovatívabb módon lehetne alkalmazni a diakonátust, valamint felmerült a nők diakónussá szentelése is (lásd ZAGANO 2019).

3. Papság

A szolidaritás követelményei közé tartozik a szolgálati papság mélyreható átgondolása is: alapvető teológiai indoklásában, a hivatásgondozás és a papnevelés folyamataiban, és az inkulturáció során felmerülő igények tekintetében (vö. BOSTON COLLEGE PRIESTHOOD SEMINAR 2018, pp. 484-493). Az egyháznak ellenállást kell tanúsítania a nyomással szemben, hogy „létszámot” produkáljon az érzékelhető paphiány láttán, és inkább olyan jelölteket kellene felvennie a papi szolgálatra, akik képesek a többi megkeresztelt ember sokféle adományairól megkülönböztetést gyakorolni, ezeket elősegíteni, alakítani és egy rendbe illeszteni, a zsinat tanításával összhangban (vö. LG 12; AA 12; PO 9).

Egy szinodális egyházban, ahol mindenki „együtt jár az úton”, kevésbé igazolható a papképzésnek az a programja, amely a seminaristákat egy visszavonult, szinte monasztikus környezetben szigeteli el, távol mindazoknak a napi életétől és gondjaitól, akiknek a szolgálatára majd felszentelést kapnak. Tekintettel a szolgálati papság és a hívek Eucharisziához való jogának eleven kapcsolatára, az egyháznak meg kell hallgatnia az igényt a papság kreatív, új modelljei iránt, amely gátat szabhat a sok helyi egyház Eucharisziától való megfosztottságának. Végül, fenn tudjuk tartani a cölibátus evangéliumi értékét akkor is, ha nem engedünk az itt-ott mutatkozó tendenciának, hogy a papi cölibátust kvázi-doktrinális szintre emeljék (lásd SARAH & XVI. BENEDEK 2020).

4. Püspökség

A püspökök tanítói szolgálatának szinodális felfogása egyfajta körköröséget sugall a püspökök és a világi hívek között (vö. INTERNATIONAL THEOLOGICAL COMMISSION 2018, 106). Dario Vitali rámutatott, hogy bár a zsinat újra felfedezte az összes megkeresztelt ember által gyakorolt *sensus fidei*, ez nem tudott konkrét módon érvényesülni, mert nem volt meg a hívők hitérzéke és a tanítóhivatal közti körkörös viszony (vö. VITALI in SPADARO & GALLI 2017, pp. 197-217). Ferenc pápa kezdettől hangsúlyozza a zsinati tanítást a *sensus fidei*ről, amely többet jelent, mint a tanítóhivatal kijelentéseinek passzív szajkózását (vö. EG 119, 198). A pápa elismeri, hogy a hívők valóban hozzátesznek valami újat az egyház közös tudatához, és a püspököknek oda kell figyelniük a hívők hitérzékére. A püspöki tanítás és a *sensus fidei* közötti megfelelő körköröség megkívánja mind a jelenlegi intézményes struktúrák reformját (pl. püspöki és egyházmegyei szinódusok, egyházmegyei és plébániai tanácsok), mind pedig új struktúrák kifejlesztését, amelyek jobban elősegítik, hogy a keresztény hívek összessége kivegye a részét a közös egyházi gondolkodásból. A püspökség reformjának végül foglalkoznia kell a kiemelt szereppel is, amelyet a püspök az egyház kormányzásában játszik.

III. Az egyházi kormányzás szinodális felfogása

Az a kölcsönös viszony, amelyet a szinodalitás kíván meg a püspök és nyája között, az egyház tanítói hivatalán túl a kormányzás dolgait is érinti. A szinodalitás tárgyalásakor mind Ferenc pápa, mind pedig a Nemzetközi Teológiai Bizottság felidézte a középkori alapelvet: *Quod omnes tangit, ab omnibus tractari et approbari debet* (ami mindenkit érint, azt mindenki bevonásával kell megbeszélni és eldönteni) (vö. FERENC pápa 2015; valamint INTERNATIONAL THEOLOGICAL COMMISSION 2015, 65). Ez az alapelv megkérdőjelezi a klerikális paternalizmust, amely minden szinten áthatja az egyházi kormányzást. A klerikális paternalizmus pedig valószínűleg mindaddig nem fog engedni ennek az alapelvnek, amíg alaposan át nem gondolják a püspök és nyája közti strukturális viszonyt.

Jelenlegi felépítésében a püspökség kevésbé kötődik a helyi egyházhoz. Hervé-Marie Legrand már korábban felhívta a figyelmet egy problematikus vonásra a püspökségről szóló zsinati tanításban. Ez

a lényeges hiányosság megakadályozta, hogy a zsinat tágabb egyházszelelete teljes mértékben érvényesüljön (vö. LEGRAND 1991, pp. 545-568; id. 2017, pp. 159-195). Legrand két, egymással versengő teológiai felfogást azonosított a püspökségről szóló zsinati tanításban: az egyik a helyi egyház szolgálatán alapul, a másik pedig ennél elsődlegesebb szerepet tulajdonít annak, hogy a püspök tagja a püspöki kollégiumnak. A zsinat utáni egyház sajnos ez utóbbi egyháztani irányra koncentrált. A püspökség jelenlegi struktúrája drámai módon meggyöngítette a püspök kötődését helyi egyházához. Gondoljunk bele, hogy a ma élő püspökök 40%-a – minden nuncius, sok vatikáni tisztviselő, és minden segédpüspök – egy címzetes püspöki székhez van rendelve, vagyis olyanhoz, amely valamikor létezett, ma már azonban megszűnt. Formailag tehát minden püspök egy helyi egyházhoz van rendelve, még akkor is, ha annak már nincsenek élő tagjai! Egy ilyen szokás hogyan ne tenné névlegessé a püspök viszonyát a nyájához?

A püspöknek a nyájhoz fűződő kötelező kapcsolatát tovább gyöngíti az a szokás, amely a 19. században gyakorlatilag egyetemessé vált, miszerint a Vatikán az egyházmegyékbe úgy nevez ki püspököt, hogy a konkrétumokról minimális szempont áll a rendelkezésére. Ez a gyakorlat, a zsinat ellenkező értelmű rendelkezésével szemben (vö. LG 27), azt a benyomást erősíti, hogy a püspökök csupán a pápa kihelyezett képviselői. Itt kell még említenünk végül azt a gyakorlatot is, hogy gyakran helyeznek át püspököt egyik székéből a másikba, sokszor előléptetés gyanánt, periferiálisnak tartott lelkipásztori feladatokból előkelőbbek felé. Mindezek a jelenségek abba az irányba hatnak, hogy a püspök kapcsolata meglazul helyi egyházával.

A püspökség reformja, amelyet a hiteles szinodalitás kíván meg, támpontokat talál a korai egyház gyakorlatában. Az első négy évszázadban a püspök sokkal erősebb szálakkal kötődött helyi egyházához, mint ma.

A korai egyházban az egyik legszélesebb körben tartott meggyőződés arra vonatkozott, hogy a helyi egyháznak joga van részt venni a püspök kinevezésében, akár választással, akár felkiáltással. Az egyik legkorábbi szöveg, amely szentelési rituálét tartalmaz, a gyakran Római Hippolütoszhoz tulajdonított 3. századi szöveg, az *Apostoli Hagyomány*. Ebben azt a határozott véleményt találjuk, hogy a püspököt a népek kell választania (vö. HIPPOLÜTOSZ in VANYÓ 1983, p. 83). Alig két évszázaddal később, I. Celesztin pápa (422-432) még ezt mondta:

„Ne kényszerítsenek olyan püspököt az emberekre, akit azok nem akarnak.”

(PL 50,434)

Nagy Szent Leó pápa (440-461) pedig hangsúlyozta:

„Aki mindenki előjárója kell hogy legyen, azt mindenkinek kell megválasztania.” (PL 54,634)

Ez a régi meggyőződés ösztönzést adhatna a püspöki kinevezések mai gyakorlatának átgondolására, és elősegítheti az erőteljesebb szinodális mechanizmusokat (talán olyan minták nyomán is, mint amelyek sok szerzetesi közösségben láthatók), bevonva a híveket a püspöki kinevezésekről szóló közös gondolkodásba.

A püspök és nyája közti kapcsolatot erősíthetné, és a klerikalizmus erejét mérsékelhetné a korai egyháznak az a gyakorlata, hogy szigorúan tiltották a címzetes püspöki székek odaítélését, vagyis hogy úgy szenteltek püspököt, hogy egy nemlétező helyi egyház gondjait bízták rá. Ennek az elvnek az érvényesítése nyomán a püspökké szentelés kevésbé látszana egyházi előléptetésnek. A püspökké szentelés egy felszólítást jelent egy helyi egyház lelkipásztori vezetésének sajátos formájára – nem többet, nem kevesebbet.

Vissza lehetne állítani végül – nyilván ésszerű módosításokkal – azt a régi kánoni tiltást (I. kánon) is, hogy egy püspököt áthelyezzenek egyik egyházmegyéből a másikba. Voltak időnként kivételek

ez alól a kánon alól az ókori egyházban, de ezek ritkák voltak. A tiltás célja az volt, hogy elejét vegye a püspöki karrierizmusnak és megerősítse püspök kötődését népéhez.

Ebben a rövid reflexióban azt vizsgáltuk, hogy a szinodalitás teológiai elve hogyan jelenti a II. Vatikáni Zsinat lényeges meglátásainak kreatív recepcióját és kibontakoztatását. Azt kutattuk, hogy a szinodalitás hogyan tudja új fénybe helyezni a hierarchializmus és a klerikalizmus problémás vonásait a szolgálati és kormányzati struktúrákban. Végül röviden felvetettünk lehetséges reformokat, amelyek az egyházi szolgálatot és a kormányzást ismét a misszióban lévő egyház szolgálatába állíthatná. A jelenlegi pápaságnak a szinodalitás kiépítése melletti elkötelezettsége, az egyház életének minden szintjén, olyan alkalom, amelyet nem szabad elszalasztanunk.

Fordította: Várnai Jakab OFM

IV. Irodalom – References

- BOSTON COLLEGE PRIESTHOOD SEMINAR (2018): To Serve the People of God: Renewing the Conversation on Priesthood and Ministry. *Origins*, **48**(31): 484-493.
- CONGAR, Y. (1965): *Lay People in the Church. A Study for a Theology of Laity*. Newman Press, Westminster (MD), 2., átdolgozott kiadás.
- CONGAR, Y. (1964): *Power and Poverty in the Church*. Helicon Press, Baltimore (MD).
- CONGAR, Y. (1972): Reception as an Ecclesiological Reality. *Concilium*, 77: 43-68.
- FERENC, pápa (2018): „A sebek sosem évülnek el.” *Ferenc pápa 2018. aug. 20-i levele* [online]. <https://katolikus.hu/dokumentumtar/a-sebek-sosem-evulnek-el>
- FERENC, pápa (2015): *Ceremony Commemorating the 50th Anniversary of the Institution of the Synod of Bishops* [online]. https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html
- FERENC, pápa (2020): *Querida Amazonia. Post Synodaly Exhortation* [online]. https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20200202_querida-amazonia.html [QA]
- GAILLARDETZ, R. R. (2006): Accountability in the Church. Report from Chiapas. *New Theology Review*, **19**: 33-45.
- GAILLARDETZ, R. R. (2015): *An Unfinished Council. Vatican II, Pope Francis, and the Renewal of Catholicism*. Liturgical Press, Collegeville (MN).
- GAILLARDETZ, R. R. (2003): The Ecclesiological Foundations of Ministry within an Ordered Communion. In: S. Wood (ed.) (2003): *Ordering of the Baptismal Priesthood*. The Liturgical Press, Collegeville, pp. 26-51.
- GAILLARDETZ, R. R. (2021): The Synodal Shape of Church Ministry and Order. *Concilium*, **2**: 98-108.
- HIPPOLÜTOSZ: Apostoli hagyomány. In: VANYÓ LÁSZLÓ (szerk.) (1983): *Az ókeresztény kor egyházfegyelme*. Ókeresztény Írók 5., Szent István Társulat, Budapest, pp. 83-107.
- INTERNATIONAL THEOLOGICAL COMMISSION (2018): *Synodality in the Life and Mission of the Church* [online]. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_sinodality_en.html
- KEENAN, J. F. (2018): Vulnerability and Hierarchicalism. *Melita Theologica*, **68**(2): 129-142.

- LAFONT, GH. (2000): *Imagining the Catholic Church. Structured Communion in the Spirit*. Liturgical Press, Collegeville (MN).
- LEGRAND, H.-M. (1991): Collégialité des évêques et communion des églises dans la réception de Vatican II. *Revue des Sciences philosophiques et théologiques*, **75**: 545-568.
- LEGRAND, H.-M. (2017) *Communio Ecclesiae, Communio Ecclesiarum, Collegium Episcoporum*. In: A. SPADARO SJ & C. M. GALLI (ed.) (2017): *For a Missionary Reform of the Church*. Paulist Press, New York – Mahwah (NJ), pp.159-195.
- LEGRAND, H.-M. (1972): The 'Indelible' Character and the Theology of ministries. In: H. KÜNG & W. KASPER (eds.) 1972): *The Plurality of Ministries, Concilium 74.*, Herder & Herder Publ., New York, pp. 54-62.
- RUETHER, R. R. (1985): *Women-Church. Theology and Practice of Feminist Liturgical Communities*. Harper and Row Publ., San Francisco.
- SARAH, R. bíboros & XVI. BENEDEK pápa (2020): *From the Depths of Our Hearts. Priesthood, Celibacy, and the Crisis of the Catholic Church*. Ignatius Press, San Francisco.
- SCHÜSSLER FIORENZA, E. (1993): *Discipleship of Equals. A Critical Feminist Ekklesia-logy of Liberation*. Crossroad Publ., New York.
- SCHÜSSLER FIORENZA, E. (2007): *The Power of the Word. Scripture and the Rhetoric of Empire*. Fortress Press, Minneapolis.
- USCCB (A STATEMENT OF THE UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS) (2005): *Co-Workers in the Vineyard of the Lord. A Resource for Guiding the Development of Lay Ecclesial Ministry*. USCCB, Washington (DC). [online] <https://www.usccb.org/resources/co-workers-vineyard-lay-ecclesial-ministry-2005.pdf>
- VITALI, D. (2017): The Circularity between Sensus Fidei and Magisterium as a Criterion for the Exercise of Synodality in the Church. In: A. SPADARO SJ & C. M. GALLI (ed.) (2017): *For a Missionary Reform of the Church*. Paulist Press, New York – Mahwah (NJ), pp. 196-217.
- ZAGANO, PH. (2019): *Women: Icons of Christ*. Paulist Press, New York (NY).
- ZIZIOULAS, J. D. (1985): *Being as Communion. Studies in Personhood and the Church*. St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood.